

ויזרע יצחק

שנה ז'

פרשת "מטות" הפטרה: "דברי ירמיהו" כא' תמוז תשע"ד	יוצא לאור ע"י מדרשת "ויזרע יצחק" ע"ש יצחק בן חמו בר אסתר ז"ל	זמני החג פניסה יציאה ר"ת	י"ם 19:10 י"ט 20:25 י"ח 21:02	ת"א 19:27 ת"ב 20:28 ת"ג 20:59	חיפה 19:18 20:29 21:00

הגייגים לפרשת השבוע

"נָקָם נִקְמַת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל... אֲזוּר תֹּאסֵף אֶל עַמּוּךְ" (במדבר לא' ב)

כידוע, נגזר על משה רבינו שלא יעבור את הירדן אלא ימות במדבר ולא הוא זה שיכניס את בני ישראל לארץ אלא יהושע, אבל, אומר הרמב"ן, כל מה שקשור לבני ישראל וצריך היה להיעשות מעבר לירדן עשה משה ולא יהושע, הוא זה שנצח שני מלכי האמורי הגדולים וחילק את ארצם בנחלה, והוא זה שראוי לעשות נקמה בשונאי ה', ועל יהושע נופלת האחריות רק במצות שצריכות להיעשות בארץ, זו הסיבה שה' מצוה את משה: "נקם נקמת בני ישראל... אחר תאסף אל עמך" כלומר, סיים את הדברים המוטלים עליך לפני מיתתך. סיבה נוספת היא שהקב"ה חולק למשה את הכבוד הזה שיראה וישמח בשמחתם של ישראל בבחינת "ישמח צדיק כי חזה נקם" (תהלים נח' יא).

"נָקָם נִקְמַת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל בְּאֵת הַמְדִינִים אֲזוּר תֹּאסֵף אֶל עַמּוּךְ" (במדבר לא' ב)

ההבנה הפשוטה של הפסוק היא שה' מצוה את משה קודם לנקום את נקמת בני ישראל ואחר כך הוא עתיד להיאסף אל עמו. רבינו החיד"א מביא ב"חומת אנך" פירוש מקורי מהרב שלמה מזרחי על הפסוק שלפנינו. ופירוש זה מתבסס על מה שאמרו חז"ל על הפסוק: "ויקבר אתו בגי בארץ מואב מול בית פעור" (דברים לד' ו) שהקב"ה קובר את משה רבינו מול בית פעור משום שקליפת פעור יוצאת מידי פעם ורוצה לקטר על עם ישראל על החטא בשיטים אך כאשר רואה היא את קברו של משה רבינו מיד היא נכנעת. וזה מה שאומר הכתוב למשה: "נקום נקמת המדינים", אתה עתיד לנקום את נקמת ישראל במדיין, "אחר תאסף אל עמך", כלומר אפילו אחרי שתמות ותאסף אל עמך, כי עצם ראית קברך מכניעה את קליפת פעור.

"לִתֵּת נִקְמַת ה' בְּמוֹדִיךָ" (במדבר לא' ג)

משה מגייס את בני ישראל למלחמה על מנת "לתת נקמת ה' במדיין" דהיינו למחות על חילול ה' שנגרם בגלל המדיינים. וזאת בניגוד לציווי ה' את משה "נקם נקמת בני ישראל" (במדבר לא' ב), כלומר הנקמה היא בעבור כבודם של ישראל כי הקב"ה חש על דם של ישראל. אומר ה"משך חכמה" שהבדלי גישות אלו בין בני ישראל והקב"ה קיימים תמיד, הקב"ה מבקש להיות רע וקשה לצדיקים בעולם הזה, על מנת ששכרם יהיה שלם בעולם הבא, כי אמרו חז"ל: "יפה שעה אחת בעולם הבא מכל חיי העולם הזה" (אבות ד' יז), ולכן נותן להם בעולם הזה את העונש על העבירות שהם עושים. אבל הצדיקים חסים על חילול ה' שיגרם מזה שהעולם רואים את הצדיקים סובלים בעולם הזה ולכן הם מעדיפים להיענש על עברותיהם בעולם הבא, העולם הרוחני, ולא להתייטר בעולם הזה, למרות שבכך הם מפסידים שכר רוחני רב, ובלבד שלא יגרם בגללם חילול כבוד ה'.

"וישילוח אותם משה אלף למטה" (במדבר לא' ו)

אומר ה"כלי יקר" שלפי הכתוב שלפנינו מובן שנשלחו שנים עשר אלף חיילים מבני ישראל למלחמה עם מדיין, אך במדרש מובא על מה שנאמר פעמיים "אלף למטה אלף למטה" (במדבר לא' ד) שמשה לקח אלפיים מכל שבט למלחמה ומה שלא נאמר בפירוש "אלפיים למטה" זה משום שרק אלף אחד מהמטה הלכו למלחמה והשתתפו בקרבות ואילו האלף השני נשארו במחנה כתומכי לחימה ושמרו על הכלים אך סך כל סדר הכת הצבאי היה עשרים וארבעה אלף חיילים, והמספר הזה נקבע כי הם יצאו לנקום את מותם של עשרים וארבעה אלף מבני ישראל שמתו בשיטים.

נר ה' נשמת אדם העלון מוקדש לעילוי נשמת כל מתי ישראל ובכללם:

מרן הרה"ג עובדיה יוסף בן גורג'יה זצ"ל נלב"ע ג' חשוון תשע"ד משה טויטו בר אסתר ז"ל נלב"ע ד' אדר ב' תשע"ד תנצב"ה

מעוניין לקבל את העלון ישירות לתיבת הדוא"ל שלך? שלח מייל לכתובת: Yossef.Benhamo@gmail.com

העלון מיוסד לעילוי נשמת :

חביבה חיה בנימין בת גורג'יה ז"ל
נלב"ע יא' ניסן תשס"ז

יצחק בנימין בר שורין ז"ל
נלב"ע יג' אדר ב' תשל"ג
תנצב"ה

יצחק בן חמו בר אסתר ז"ל
נלב"ע יג' אדר ב' תשס"ה

"זה הדבר אשר צוה ה'" (במדבר ל ב)

מבאר ה"ספורנו" שכוונת הכתוב: "זה הדבר אשר צוה ה'" לומר שכבר בסיני כשאמר הכתוב: "ולא תשבעו בשמי לשקר וחללת את שם א-לוקיך" (ויקרא יט' יב) היתה הכונה שכאשר האיש הנודר או נשבע שלא יחל את דברו, כי בחללו את דברו הוא מחלל את ה' אבל האשה, היות שהיא אינה ברשות עצמה אין היא מחללת את ה' אם בעלה או אביה מפריס את נדריה.

"ויקצף משה על פקודי הזויל... ויאמר אלעזר הכהן אל אנשי המלוזומה" (במדבר לא יד-כא)
"לפי שבא משה לכלל כעס בא לכלל טעות שנתעלמו ממנו הלכות גיעולי עכו"ם" (רש"י)

אומר הסבא מנובהרדוק שאם מתבוננים בענין כעסו של משה והעונש שניתן לו על כך ניתן ללמוד כמה חמור הכעס, שהרי הקב"ה אומר למשה "נקום נקמת בני ישראל ואחר תאסף אל עמך" כלומר משה יודע שמיתתו תלויה בדבר הזה ואף על פי כן הוא מזרז את העם ואומר "החלצו" דהיינו בשמחה ובלי שום אחר, משה מתנתק לחלוטין מכל נגיעה אישית. אחר כך כאשר חזרו בני ישראל מהמלחמה ומשה רואה שהם החיו את הנקבות, כלומר המלחמה לא הסתיימה עדיין ולא הושלמה הנקמה, אם כך, יש למשה תוספת זמן חיים והוא לא ימות. אדם אחר כנראה היה קופץ משמחה, ומה תגובתו של משה? "ויקצף משה על פקודי החיל... החייתם כל נקבה"? רואים מכאן שכעסו זה של משה היה נטו לשם שמים ונקי מכל שמץ של נגיעה עצמית ובכל זאת אומרים חז"ל שגם על הכעס הזה משה נענש. אז מה נענה אנו על כעסינו, שאנו מרבים לכעוס ולקצוף, וכל הכעסים שלנו נובעים מנגיעות אישיות, אין אנו שמץ של מושג מה גודל ההפסד שאנו מפסידים בעבור הכעס בהתרוממות הרוחנית שלנו.

"כל דבר אשר יעבור באש תעבירו באש" (במדבר לא כג)

פשט הפסוק בענין הכשרת כלים שנקנו מגוי אך בעל "שמחת הרגל" מבאר אותו על דרך המוסר ואומר שכוונת הכתוב: "כל דבר אשר יבוא באש", היא ליצר הרע שהדרך להילחם בו היא להעבירו באש, ועל איזה אש מדובר? אמרו חז"ל שאין אש אלא תורה כדבר שנאמר "הלא כה דברי כאש נאם ה'" (ירמיהו כג' ט), ומסתמך על מה שאמרו חז"ל: "אמר הקדוש ברוך הוא בראתי יצר הרע, בראתי לו תורה תבלין" (קידושין ל:). וזוהי גם כוונת חז"ל כשאמרו "אין ביעור חמץ אלא שריפה". לחמץ הזה, שהוא היצר הרע, אין תקנה אלא בשריפה באש התורה.

"עטרות ודיבן ויעזר וזמרה וזשבוך ואלעלה ושכם ונבו ובעץ" (במדבר לב ג)

"אמר רב הונא בר יהודה אמר רבי אמי לעולם ישלים אדם פרשיותיו עם הצבור שנים מקרא ואחד תרגום ואפילו עטרות ודיבן" (ברכות ח)

מדוע מזכירים חז"ל דווקא את הפסוק הזה? מתרץ רבינו בחיי שבין השמות של המקומות המובאים בפסוק שלפנינו יש מקומות שבהם היו האמוריים עובדים לעבודה זרה כגון נבו ובעל מעון, כפי שתרגם אונקלוס: "מכללתא ומלבשתא וכומרין וכי נמרי וכי חושבנא ובעיל דיבון וסיעין וכי קבורא דמשה ובעון". שבמקומות שהזכיר התרגום "בי" הוא מקום של עבודה זרה. ובני ראובן כאשר באו להתנחל בהם ובנו את המקומות האלו קראו אותם בשמות אחרים, וזוהי כוונת הכתוב "מוסבות שם" (במדבר לב' לה), הם שנו את שמם וקראו להם בשם אחר למען לא יזכר שם עבודה זרה. לכן הזכירו חז"ל דווקא את הפסוק הזה, לפי שיש בו שמות של עבודה זרה, שלא תאמר כיון שהתרגום הוא פירוש הכתוב אין לנו לתרגם הפסוק הזה כי יש בו זכרון עבודה זרה, ועל כן באו החכמים לומר שאף בפסוק הזה ראוי להזכירו שלא להקל בו.

"ונכבשה הארץ לפני ה' ואזור תשובו" (במדבר לב' כב)

שואל ה"אור החיים" הקדוש, מדוע חוזר הכתוב ואומר "ונכבשה הארץ" הלא בפסוק הקודם נאמר "עד הורישו"? ומדוע הוצרך הכתוב לומר "ואחר תשובו", הרי מובן הוא שאחר שיוורשו את הארץ ישוּבו לביתם? אלא, מתרץ ה"אור החיים" הקדוש שיש בדברי משה הבטחת הטוב שיימשך לבני גד ובני ראובן מקיום הדברים שעליהם הם התחייבו. מה שאמר "ונכבשה הארץ", פירושו שודאי תכבש הארץ לפני ה', ומה שאמר "ואחר תשובו", זו הבטחה שלא יפקד מהם אף אחד בכל זמן שיהיו בארץ במלחמות הגדולות, וכלם ישוּבו לביתם בריאים ושלימים. עוד מודיע להם משה, "והייתם נקים מה' ומישראל", שבמעשה זה יהיו נקיים מה' ומישראל, נקיים מה', שכאשר יעברו למלחמה שתהיה כוונתם לקדש שם שמים ולא להנאתם דהיינו לא בשביל לקיים את התנאי שבזכותו יזכו לקבל את הארץ. נקיים מישראל, שלא יחשדו בהם שיש להם טינא בלבם על ישראל בגלל המרגלים. ומה שאמר "והיתה הארץ לכם לאחוזת", הבטיחם שבזכות קיום התנאי תקיים הארץ בידם לאחוזת ולא תגזל מהם.

לרפואת כל חולי עמו ישראל ובכללם:

הרה"ג משה חזקיהו שליט"א בן שרה, אליהו בן אסתר, ישראל בן נחמה, נעם אברהם בן ריימל.

הארות והערות ניתן להפנות לטלפון: 052-3268315 או בדוא"ל: Yossef.Benhamo@gmail.com

גמ"ח "יד יצחק": מבחר תפילין רש"י (ספרדי, אשכנזי, איטר) להשאלה בטלפון: 052-3268315

גמ"ח "בית יצחק": ספרים ל"חנכת בית" ו"ברית יצחק" (כולל מנחה וערבית) להשאלה בטלפון: 052-3268315

חברת הבקשות "מאיר השחר" ומדרשת "ויזרע יצחק"

לימוד פיוטים ובקשות נוסח מרוקו בהדרכת ע"ה יוסף בן חמו טלפון לפרטים: 052-3268315